

بررسی ادبیات اقتصاد انرژی

گزارش کشوری انرژی نروژ

مؤلف: مهدی یوسفی

ناشر: موسسه مطالعات بین المللی انرژی

چاپ اول: تهران، ۱۳۸۴

نروژ از تولیدکنندگان و صادرکنندگان بزرگ نفت خام و گاز طبیعی در جهان محسوب می‌شود. این کشور با این که دیرتر از سایر تولیدکنندگان کنونی به جرگه تولیدکنندگان نفت و گاز پیوست اما با سرمایه‌گذاری گسترده به پیشرفت‌های مهمی در صنعت نفت نایل و خیلی زود به یکی از تولیدکنندگان بزرگ جهان تبدیل شد. با توجه به نقش و اهمیت انرژی در اقتصاد جهانی و افزایش اهمیت تحولات منطقه‌ای و کشوری و تحولات بازارهای انرژی، گزارش کشوری انرژی نروژ با هدف شناخت سیاست‌ها، اقدامات و عملکرد این کشور در حوزه انرژی به ویژه بخش نفت و گاز تهیه و منتشر شده است. این کتاب مشتمل بر پنج فصل است. در فصل اول و دوم وضعیت جغرافیایی، سیاسی و اقتصادی نروژ به اجمال بررسی شده است. فصل سوم تحت عنوان «بررسی وضعیت انرژی نروژ» روند گذشته ذخایر نفتی، تولید و مصرف نفت و گاز طبیعی این کشور، وضعیت کنونی و آتی آن را بررسی می‌کند و در قسمت بعدی وضعیت تولید و مصرف سایر انرژی‌ها، شاخص‌های اقتصاد انرژی، قیمت حامل‌های انرژی و مالیات‌های وضع شده بر انرژی به تفصیل مورد بحث قرار گرفته است. در فصل چهارم کتاب تحت عنوان سیاست‌های دولت نروژ در بخش انرژی، سیاست‌های کلان نروژ در بخش نفت و گاز، صندوق نفت دولت، صندوق زیست‌محیطی، قانون انرژی، سیاست‌های نروژ در بخش زیست‌محیطی و نهایتاً سیاست‌های نروژ در بازار جهانی نفت بررسی و تحلیل شده است. فصل پنجم این کتاب به جمع‌بندی و آرایه پیشنهادات در حوزه انرژی نروژ اختصاص یافته است.

گزارش کشوری انرژی آمریکا

مؤلف: حسین یادگاری

ناشر: موسسه مطالعات بین‌المللی انرژی

چاپ اول: تهران، ۱۳۸۴

گزارش حاضر از مجموعه گزارش‌های کشوری انرژی است که به آمریکا اختصاص دارد و در گروه پژوهشی «اوپک و کشورهای عمده تولیدکننده و مصرف‌کننده نفت و گاز» تهیه شده است.

در این کتاب، که در شش فصل تهیه شده است، ضمن بررسی اوضاع عمومی، سیاسی و اجتماعی آمریکا، به اوضاع اقتصادی و به‌ویژه به وضعیت انرژی و به‌طور عمده نفت و گاز توجه خاص شده و تلاش شده است تا نتایج مطالعه و ارتباط آن با منافع ملی کشورمان نیز، تحلیل شود.

آمریکا بزرگ‌ترین کشور تولیدکننده، مصرف‌کننده و واردکننده انرژی در جهان است؛ از این رو سیاست‌گذاری برای تولید و مصرف انرژی، از جمله مهم‌ترین مسائل این کشور به شمار و از موارد اختلاف احزاب حاکم در آن کشور به شمار می‌آید. هدف‌های حزب دموکرات آمریکا در این زمینه عبارتند از: کاهش وابستگی به نفت وارداتی با صرفه‌جویی و افزایش کارایی، استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر، استفاده نکردن از ذخایر هیدروکربوری مناطق حفاظت‌شده آمریکا و اجرای مصوبات پروتکل کیوتو؛ اما در مقابل، جمهوری خواهان بر کاهش وابستگی نفت خام وارداتی به‌ویژه از کشورهای کانادا و مکزیک و استفاده از ذخایر مناطق حفاظت‌شده آمریکا (آلاسکا) تاکید دارند. در سال ۲۰۰۴ این کشور از نظر ذخایر نفت رتبه یازدهم، از نظر ذخایر گاز رتبه ششم و از نظر ذخایر زغال‌سنگ رتبه نخست را داشته است.

در گذشته وفور منابع انرژی در ایالات متحد آمریکا سبب توسعه فعالیت‌های «انرژی‌بر» در اقتصاد این کشور شد، اما این وضعیت در دهه‌های اخیر به شدت تغییر کرده و اقتصاد آمریکا به سوی فعالیت‌های خدماتی و راهبردی روی آورده و از سهم صنایع و فعالیت‌های «انرژی‌بر» در اقتصاد خود کاسته است. با این حال، این کشور هنوز بزرگ‌ترین مصرف‌کننده انرژی و بزرگ‌ترین منتشرکننده گازهای آلاینده در جهان است؛ از این رو

فصل‌نامه مطالعات اقتصاد انرژی

بررسی ساختار و سیاست‌های انرژی این کشور در چارچوب مسائل مرتبط با بازار نفت و گاز، اهمیت ویژه‌ای دارد.

فصل اول و دوم این کتاب، به بررسی اوضاع جغرافیایی، سیاسی و اقتصادی آمریکا اختصاص دارد. در فصل سوم وضعیت انرژی‌های اولیه، ذخایر، تولید و مصرف، قیمت حامل‌های انرژی، شاخص‌های اقتصاد انرژی و چشم‌انداز انرژی تحت عنوان «بررسی وضعیت انرژی» به تفصیل بررسی شده‌اند.

فصل چهارم این کتاب ویژگی‌های سیاست‌های انرژی آمریکا همچنین سیاست‌های زیست‌محیطی و ارتباط میان مصرف انرژی و نشرگازهای گلخانه‌ای را مورد بررسی قرار داده است.

فصل پنجم این کتاب به «جمع‌بندی و نتیجه‌گیری» اختصاص یافته و در فصل ششم نیز آمار، اطلاعات و ضمایم مربوطه ارائه شده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

گزارش کشوری انرژی عراق

مؤلف: مهدی یوسفی

ناشر: موسسه مطالعات بین المللی انرژی

چاپ اول: تهران، ۱۳۸۴

کشور عراق با ۱۱۵ میلیارد بشکه ذخایر اثبات شده نفت خام و ۳۱۷۰ میلیارد مترمکعب ذخایر اثبات شده گاز طبیعی از موقعیت ویژه‌ای در بازار جهانی نفت برخوردار است. با آن که تولید نفت این کشور با نوسان زیادی همراه بوده اما همواره از تولیدکنندگان و صادرکنندگان عمده نفت خام محسوب شده است. عراق از معدود کشورهای تولیدکننده نفت و گاز است که از پتانسیل لازم برای افزایش ظرفیت تولید برخوردار است. علاوه بر این قرار گرفتن عراق در قلب خاورمیانه و موقعیت ویژه ژئواکونومیک و ژئوپلیتیک، به این کشور در سیاست بین‌المللی جایگاه ویژه‌ای بخشیده است. لذا تحولات صنعت نفت و گاز عراق و مسائلی از قبیل ظرفیت تولید و صادرات گاز، بازسازی صنعت نفت و حضور عراق در اوپک برای ایران و بازار نفت حایز اهمیت اساسی است. از این رو گزارش کشوری انرژی عراق با هدف شناخت سیاست‌ها، اقدامات و عملکرد این کشور در حوزه انرژی به‌ویژه بخش نفت و گاز تهیه و منتشر شده است. این کتاب مشتمل بر پنج فصل است. در فصل اول و دوم اوضاع عمومی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی عراق بررسی شده است و فصل سوم و چهارم به بررسی تفصیلی وضعیت، سیاست‌ها و تحولات عراق در حیطه انرژی به ویژه نفت و گاز طبیعی اختصاص یافته است و نهایتاً در فصل پنجم ضمن جمع‌بندی مباحث، پیشنهاداتی در رابطه با منافع ملی جمهوری اسلامی ایران مطرح شده است.

گزارش کشوری انرژی مکزیک

مؤلف: حسین یادگاری

ناشر: موسسه مطالعات بین‌المللی انرژی

چاپ اول: تهران، ۱۳۸۴

مکزیک از جمله کشورهای تولیدکننده نفت غیرعضو اوپک است که از اواخر دهه هفتاد به یک تولیدکننده مهم تبدیل شد، زیرا تولید این کشور در سال‌های ۱۹۸۲-۱۹۷۶ بیش از سه برابر شد و به حدود سه میلیون بشکه در روز رسید. به دلیل موقعیت مهم مکزیک در بازار جهانی نفت، این کشور بیش از سایر تولیدکنندگان غیراوپک با سازمان اوپک در ارتباط بوده است. مکزیک از سال ۱۹۹۸ همکاری و ارتباط بیشتری با سازمان اوپک برقرار کرد که آمار و ارقام صادرات آن در دوره ۲۰۰۱-۱۹۹۸ این مسئله را تایید می‌کنند. پس از عضویت این کشور در نفتا (NAFTA)، بیش از ۸۰ درصد از صادرات آن به ایالات متحده آمریکا می‌رود که شامل میزان معتابهی نفت خام می‌شود.

روند تولید و مصرف نفت مکزیک نیز حاکی از آن است که مصرف نفت این کشور، در سال‌های آتی سیری افزایشی یافته و شدت افزایش آن از افزایش تولید پیشی خواهد گرفت. به عبارت دیگر، به نظر می‌رسد که صادرات نفت مکزیک از سال ۲۰۲۰ کاهش یابد؛ به گونه‌ای که در سال ۲۰۲۵ این کشور واردکننده نفت خام خواهد بود. بنابراین، مطالعه و بررسی وضعیت انرژی این کشور و درک موقعیت آن در بازار جهانی نفت، همچنین شناخت نقش آتی آن در بازار نفت برای کشورهایی که درگیر این بازار هستند، از جمله کشورهای عضو اوپک و به ویژه ایران بسیار مهم و حیاتی خواهد بود.

این گزارش در شش فصل تهیه شده است. در فصل اول این کتاب کلیات و موقعیت جغرافیایی - سیاسی مکزیک بررسی شده است.

فصل دوم، وضعیت اقتصادی مکزیک را به لحاظ تولید ناخالص داخلی (GDP)، تورم و روند شاخص‌های اقتصادی بررسی می‌کند.

در فصل سوم، وضعیت انرژی مکزیک به لحاظ ذخایر، تولید و مصرف، برنامه‌های افزایش تولید نفت، مراکز پالایشی و تولید فرآورده‌های نفتی، گاز طبیعی، زغال‌سنگ، چشم انداز آتی انرژی مکزیک، قیمت‌گذاری انرژی در مکزیک، شدت انرژی و شدت کربن و مصرف سرانه مطالعه شده است.

فصلنامه مطالعات اقتصاد انرژی

فصل چهارم کتاب، سیاست‌های انرژی مکزیک، برنامه راهبردی گاز، برنامه‌های واردات ال.ان.جی، بخش پایین‌دستی گاز طبیعی، بخش برق، اصلاحات بخش انرژی و قیمت‌ها، سیاست‌های زیست‌محیطی و روابط مکزیک با سایر کشورها را بررسی می‌کند. فصل پنجم شامل نتیجه‌گیری و ارایه پیشنهادات است و فصل ششم نیز ارائه آمار و اطلاعات در زمینه اقتصاد و انرژی مکزیک را در بر می‌گیرد.

